

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Prevalence a zkušenosti s kyberšikanou u
studentů středních škol ve Východočeském
regionu**

Bakalářská práce

Autor: Nicola Rejnková
Studijní program: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: doc. PhDr. Václav Bělík, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Dagmar El-Hmoudová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Nicola Rejnková

Studium: P21P0243

Studijní program: B0923A190001 Sociální patologie a prevence

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Prevalence a zkušenosti s kyberšikanou u studentů středních škol ve Východočeském regionu**

Název bakalářské práce AJ: Prevalence and experiences with cyberbullying among secondary school students in the East Bohemian region

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá problematikou kyberšikanou mezi studenty středních škol ve Východočeském regionu. Teoretická část se věnuje informacím o kybernetické šikaně, jak velkou roli zde má technologie ve vývoji dítěte. Také popisuje možné následky kyberšikanou, příčiny podporující její rozvoj a možnou prevenci. Empirická část se zaměřuje na kvantitativní šetření pomocí dotazníku, který zjišťuje, jak rozšířený je výskyt této problematiky mezi studenty středních škol.

ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4577-0.

BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003. ISBN 80-86642-08-9.

KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.

VAŠUTOVÁ, Maria. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-858-5.

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.

Zadávací pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Václav Bělík, Ph.D.

Oponent: Mgr. Dagmar El-Hmoudová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 28.2.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Prevalence a zkušenosti s kyberšikanou u studentů středních škol ve Východočeském regionu* vypracovala pod vedením vedoucího práce doc. PhDr. Václava Bělíka, PhD. samostatně a uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 4. 2024

Nicola Rejnková

Poděkování

Chtěla bych zde poděkovat panu doc. PhDr. Václavovi Bělíkovi, Ph.D. za vedení práce, odborné a cenné rady, trpělivost a podporu. Zároveň děkuji všem respondentům za poskytnutí pomoci při realizaci výzkumného šetření.

Anotace

REJNKOVÁ, Nicola. *Prevalence a zkušenosti s kyberšikanou u studentů středních škol ve Východočeském regionu*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 53 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá současnou a zároveň velkou problematikou kyberšikany vyskytující se na internetu mezi dětmi a mladistvými, ale převážně mezi studenty středních škol. Kyberšikana je neustále narůstajícím problémem moderní doby nejen v České republice ale i ve světě. Teoretická část je věnována hlavním kapitolám, jako jsou problémy současné mládeže, prevalence a příčiny šikany, kyberšikana jako aktuálnímu problému současné mládeže a na sociálně patologické jevy u dětí a mládeže. V empirické části se práce opírá o online anonymní dotazník, který je zcela dobrovolný. Cílem kvantitativního výzkumného šetření této práce je zjistit, jak velká je prevalence a jaké jsou zkušenosti s kyberšikanou u zkoumaných studentů středních škol ve Východočeském regionu. Také je zde bezpochyby cílem nasbírat co nejvíce respondentů.

Klíčová slova: kyberšikana, mládež, šikana, střední škola

Annotation

REJNKOVÁ, Nicola. *Prevalence and experiences with cyberbullying among secondary school students in the East Bohemian region*. Hradec Králové: Faculty of Education University of Hradec Králové, 2024. 53 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor's thesis deals with the current and at the same time large issue of cyberbullying occurring on the Internet among children and adolescents, but mainly among high school students. Cyberbullying is a constantly growing but modern problem not only in the Czech Republic but also in the world. The theoretical part is devoted to the main chapters, such as the problems of contemporary youth, the prevalence and causes of bullying, cyberbullying as a current problem of contemporary youth and socio-pathological phenomena in children and youth. In the empirical part, the work is based on an online Anonymous questionnaire, which is completely voluntary. The aim of the quantitative research investigation of this thesis is to find out how big the prevalence is and what the experiences with cyberbullying are among the examined high school students in the East Bohemian region. The goal here is also to get as many respondents as possible.

Keywords: cyberbullying, youth, bullying, high school

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Obsah

Úvod.....	9
1 Problémy současné mládeže	10
1.1 Životní styl a jeho problémy u současné mládeže	12
1.2 Ohrožení současné mládeže.....	13
2 Prevalence a příčiny šikany	15
2.1 Možné následky šikany.....	17
2.2 Prevalence šikany ve školním prostředí.....	18
3 Kyberšikana jako aktuální problém současné mládeže	20
3.1 Druhy kyberšikany a typy agresorů	22
3.2 Prevence a řešení kyberšikany na středních školách	23
4 Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže	25
5 Prevalence a zkušenosti mládeže u studentů středních škol ve Východočeském regionu	27
5.1 Cíl výzkumného šetření, výzkumný problém a vzorek, metoda.....	27
5.2 Sběr dat	28
5.3 Stanovení hypotéz.....	29
5.4 Vyhodnocení a analýza dat	31
5.5 Vyhodnocení hypotéz	39
Závěr	43
Seznam použitých zdrojů.....	44
Seznam tabulek.....	50
Přílohy.....	i

Úvod

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak velká je prevalence a jaké jsou zkušenosti s kyberšikanou u zkoumaných studentů středních škol ve Východočeském regionu, tudíž je použit polostrukturovaný anonymní dotazník, aby získal co nejvíce dat. Dále v bakalářské práci, konkrétně v teoretické části, se zaměřuji na problémy současné mládeže, prevalenci a příčiny šikany, kyberšikanu jako aktuální problém současné mládeže a na sociálně patologické jevy u dětí a mládeže.

Kyberšikana byla již známá mezi námi na střední škole, již tehdy to byl značný problém. Zkušenosti mám konkrétně s tehdejšími spolužáky, ale tato problematika se objevovala i v celé škole, zároveň věřím, že i v jiných školách. Navštěvovali nás různí odborníci např. výchovný poradce a školní psycholog, aby s námi probírali a řešili tuto problematiku. Pamatuji si, že jsme měli různé „třídnické hodiny“, kde jsme probírali kyberšikanu i ostatní podobné jevy. Tyto zkušenosti mě inspirovaly věnovat se v bakalářské práci právě kyberšikaně, konkrétně mezi studenty středních škol. Již dříve bylo téma této internetové agrese aktuální, avšak dle mého názoru je v současné době bezpochyby více rozšířené a aktuálnější. V současnosti také rostou více sociální sítě, než tomu bylo dříve. Vynalézají se stále novější aplikace, které umožňují komunikaci mezi lidmi, zasílání fotografií či videí nebo hlasových zpráv. Tyto možnosti podporují nárůst kyberšikany mezi lidmi. Internetová agrese se týká téměř všech věkových kategorií, avšak nejvíce lidí v dospívajícím věku. Mladiství jsou více aktivnější na sociálních sítích i obecně na internetu, tudíž i z tohoto důvodu jsem se zaměřila na tuto věkovou skupinu. Z vlastní zkušenosti se spolužáky vím, že si mladiství vyřizují své problémy skrze sociální sítě. Během období, kdy jsem navštěvovala střední školu, byla známá sociální síť Ask.fm. Tato síť slouží k pokládání otázek od různých uživatelů konkrétnímu jedinci, kterého si dle jména vyhledáte. Otázky můžete položit buď pod svým jménem nebo anonymně, což je riziko, díky kterému mají možnost vzniknout nějaké agresivní či vulgární výrazy směrem k dotyčné osobě. Tato problematika se v naší třídě vyskytovala ve velkém rozsahu. V současné době již není Ask.fm tolik populární mezi mladistvými, nyní dominuje sociální síť Facebook, Instagram a TikTok. Na těchto sociálních sítích je možné rozesílat fotografie, videa, hlasové zprávy či psaní různých komentářů pod příspěvky.

1 Problémy současné mládeže

Děti a mladiství se v moderním světě mohou setkávat s různorodými problémy. Této problematice se již v minulosti věnovaly různorodé výzkumy a studie. Například z výzkumů vyplynulo, že nejvíce stresujícím obdobím v životě mladého člověka je období věku mezi 13 a 19 lety. Kromě samotných bolestí dospívání jsou přitom mladí lidé vystaveni také vlivu různých tlaků ze strany okolí, a to v mnohem větší míře, než tomu bylo v minulosti. Proto není velmi překvapivé, že se s takovým nátlakem snaží mnoho mladistvých vyrovnat po svém, což vede k rozšířenému užívání alkoholu a návykových látek, případně k rozvoji různých depresí a případně až k sebevražedným myšlenkám (Vavrysová, 2018).

Také autorky Vališová a Kasíková (2011) souhlasí s tím, že u současné mládeže se ve zvýšené míře projevuje určité protispolečenské chování, mnoho dospívajících se cítí být přetížených, omezovaných, bezmocných, izolovaných a stejně tak i osamělých. Proto i tyto autorky souhlasí s tím, že u dětí a mládeže v současnosti poměrně strmě narůstá výskyt různých duševních onemocnění a také sebevražd. Mladí lidé v současnosti často postrádají ve svých vztazích emocionální blízkost, porozumění, vřelost, ale také intimitu. Proto často tyto mladé osoby nemají vybudované dostatečně spolehlivé zázemí, které by jim poskytovalo oporu v náročných chvílích. Ty se přitom právě u dospívajících osob často objevují a jsou spojeny se samotnými specificky období adolescence s procesem hledání vlastní identity. Mladí lidé práce se potřebují cítit být přijímáni, chápáni a také oceněni, chtějí mít dostatek prostoru uplatnit vlastní myšlenky a názory. K tomu však často nedochází (Vališová & Kasíková, 2011).

Specifickým problémem u dětí a mládeže v současnosti je také otázka využívání moderních informačních a komunikačních technologií ze strany této skupiny osob. Odborníci poměrně shodně uvádějí, že děti a mládež v současnosti tráví stále více času ve společnosti moderních informačních a komunikačních technologií. Příkladem mohou být PC hry, surfování na internetu, ale například také využívání sociálních sítí. Velmi důležitá je přitom vždy míra, v jaké dítě a mladý člověk tyto technologie využívá a samozřejmě také způsob, jakým se v internetovém prostředí chová. Pakliže zde dítě a mladý člověk tráví nadměrně mnoho času, má to podle názoru Blinky (2015) zpravidla negativní dopady na proces socializace a sociálního zrání jedince. Pakliže jsou tedy tyto technologie nadužívány, může se u takové dospívající osoby rozvinout závislost. V současnosti je i mezi dětmi a mládeží poměrně velmi rozšířena závislost na internetu,

kteřou je dále možné rozčlenit na základě typu aktivity na závislost na hrách, závislost na kybersexu a v neposlední řadě rovněž na závislost na sociálních sítích (Kalina, 2015). U dětí a mládeže je navíc v současnosti narůstajícím jevem také patologické hráčství, které patří do skupiny návykových a impulzivních poruch. Dítě nebo mladý člověk nadměrně hraje online hry, jedná se přitom o závislost s velmi podobnými dopady, jaké provázejí i důsledky závislosti na alkoholu nebo návykových látkách (Dávidová, 2020).

Virtuální svět, který totiž mládež objevuje, je plný rizik, zároveň přináší velké množství přínosů. Dospělí nebo spíše rodiče, dávají převážně sociálním sítím (ale i internetu) negativní vliv, jelikož čas strávený na sítích či internetu považují za ztrátu času a přisuzují ho k školním problémům, ke špatné fyzické kondici a zároveň oslabení mezilidských vztahů mezi dětmi/mladistvými. Jednoduše mají rodiče strach, aby internet jejich děti neučil nereálným věcem a také je nepodporoval v agresivním chování neboli internet je hrozbou pro mládež, převážně i proto, že se zde nachází velká anonymita a možnosti různého zneužití. Také se většina mladistvých snaží napodobovat známé či slavné osobnosti – život v luxusu. Dalším problémem může být online seznamování s lidmi, které neznají, díky možnosti velké anonymity. Cizí lidé mohou změnit svou identitu a být zcela anonymní, to pak může vést k šikaně či kyberšikaně, zároveň k agresivitě dítěte. (Nováková, 2015, online)

Můžeme zde najít i nějaká pozitiva. Komunikace neboli komunikace s přáteli či rodinou na sociálních sítích. Mohou být v kontaktu kdykoli a kdekoliv. Avšak nemělo by to přesáhnout určité hranice, jelikož pak vzniká malá potřeba osobního kontaktu mezi lidmi. (Nováková, 2015, online)

Sociální sítě umožňují uživatelům vlastnit profily jak veřejné, uzavřené tak i firemní. Je zde možné sdílet různý obsah videa, fotografie apod. Za jakýkoli obsah vytvořený na profilech jsou zodpovědné právě uživatelé. Existují sociální sítě, které jsou vyhrazeny právě mladistvým. Správci různých internetových služeb nezjistí, zda jsou informace uživatelů pravdivé, respektive nemají, jak to ověřit. Některé sociální sítě vyžadují při registraci pouze jméno, datum narození, e-mail, v některých případech stačí dokonce jen přezdívkou apod. Vyplývá zde, že člověk skutečně neví, kdo sedí na druhé straně před počítačovou obrazovkou nebo mobilním telefonem. Pokud sociální síť nevyžaduje ověření dokladem totožnosti, nemůžeme si být jisti pravostí cizích osob, proto lidé a zejména mládež by si měla dávat pozor, kdo jim z cizích osob napsal. (Kožíšek, Písecký, 2016)

1.1 Životní styl a jeho problémy u současné mládeže

Životní styl současné mládeže je poměrně těžké zobecňovat, jelikož se zde samozřejmě projevují odlišné preference jednotlivců. Kromě trávení času s rodinnými příslušníky se mohou děti a mládež účastnit mnoha různorodých aktivit, mezi které patří aktivity organizované školou nebo školní družinou, jinými institucemi v rámci zájmových aktivit. Důležité však je, aby se jednalo o podnětné prostředí, kde se děti a mládež nebudou uchylovat k vykonávání nežádoucích a patologických činností. Značný vliv mají na skladbu aktivit dítěte obvykle jeho rodiče. (Janiš & Skopalová, 2016) například v rámci aktivit dětí a mládeže rozlišuje mezi aktivitami charakteru spontánního, neorganizovaného a organizovaného. První a druhá zmíněná skupina odpovídá ve své podstatě pasivní zábavě ve volném čase dětí a mládeže, může se jednat o sledování televize, hraní PC her, trávení času venku s kamarády atd. Třetí zmíněná skupina, a tedy organizované trávení času dětí a mládeže, pak odpovídá různorodým aktivitám pořádaným organizacemi věnujícími se specificky volnočasovým aktivitám dětí a mládeže. Mezi ně patří například střediska volného času, dále pak nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, školní družiny, školní nebo sportovní kluby atd. (Janiš & Skopalová, 2016).

Problémem pak je například situace, kdy mladiství tráví čas neúčelně, případně se věnují přímo rizikovým aktivitám. Významné dopady na život a zdraví dospívajících pak má také již zmíněná závislost na internetu. V tomto ohledu lze za stěžejní zdravotní rizika označit podle Machové & Kubátové (2009) zejména výskyt srdečních chorob nebo dalších onemocnění, bolesti zad, krční a bederní páteře, zanedbávání zdraví a hygieny, ale také například zvýšené riziko užívání alkoholu a návykových látek. Nicméně těchto negativních důsledků a rizik spojených s internetovou závislostí je vícero. Například Basler & Mrázek (2018) uvádějí zvýšené riziko vzniku deprese a úzkosti, hrozí také vznik epilepsie nebo takzvané virtuální nevolnosti (žaludeční obtíže, bolesti hlavy, únava). Přetěžován je také zrak, diskutované je navíc i riziko rozvoje obezity. Dále se takového uživatele může týkat také syndrom počítačového vidění, který vzniká vlivem dlouhodobého a nadměrného sledování počítačového displeje a souvisí s bolestmi hlavy, pálením a únavou očí, vysycháním a zarudnutím spojivek, přidružit se mohou dále také poruchy vidění, bolesti krku a ramen (Basler & Mrázek, 2018).

V případě nadměrného užívání internetu a PC tedy kromě zdravotních dopadů hrozí také rozvoj různorodých citových a psychických poruch, u závislého uživatele se často

projevuje změněné a narušené chování, poruchy pozornosti. Objevit se případně mohou i různé sociálně-patologické jevy, a to například podvody, krádeže a vznik zadlužení (Blinka, 2015).

1.2 Ohrožení současné mládeže

Také je vhodné se pozastavit u otázky určitého ohrožení současné mládeže, a to opět zejména v souvislosti s nadužíváním nebo nesprávným užíváním moderních informačních a komunikačních technologií. Jak již bylo krátce popsáno, vlivem nadměrného užívání internetu nebo například i hraní PC her dochází u mladistvého k neefektivnímu využívání času, často taková osoba zanedbává školy a školních povinností, narušen však může být také její celkový tělesný i psychický vývoj a rovina socializace. Velmi diskutovaným je také vliv prvku násilí na rozvoj osobnosti dítěte a mladé osoby, který se objevuje například v řadě PC her. Odborníci v tomto směru uznávají, že za určitých okolností skutečně hraní násilných PC her u dětí a mládeže zvyšuje agresivitu a posiluje tendence k násilnostem. Problémem je také přítomnost pornografického obsahu v internetovém prostředí (Nešpor, 2011).

Agresivní projevy u dětí jsou odrazem současné moderní společnosti. Děti jsou svědky agresivních projevů nejen v reálném životě (v rodině, mezi kamarády a okolí, ale také prostřednictvím médií). (Vágnerová, 2011)

Nešpor & Csémy (2007) mezi významná rizika online her zmiňují právě prvek násilí v PC hrách, uvádějí však i další rizikový faktor. Tím je skutečnost, že po bezprostředním skončení hraní násilné hry se u hráče objevují také poněkud vyšší tendence k užívání alkoholu nebo různorodých návykových látek. Proto se společně s tím objevuje také zvýšené riziko rozvoje závislosti na těchto látkách (Nešpor & Csémy, 2007).

Velmi významným negativním dopadem spojeným s užíváním internetu a sociálních sítí může být v současnosti také kyberšikana. Například Kowalski (2018) ji vymezuje jako alternativu k tradiční (školní) formě šikany, specifikem kyberšikany však je, že probíhá prostřednictvím elektronických médií, kam může patřit internet nebo například i mobilní telefony, kdy je záměrem tohoto jednání primárně poškození uživatele těchto médií. Mezi hlavní znaky kyberšikany je přitom možné zařadit její konání prostřednictvím moderních elektronických médií, dále pak její opakovanost, záměrnost agresivního útoku ze strany útočníka, mocenskou nerovnováhu a také fakt, že pro oběť

jednání jde o nepříjemné a zraňující jednání (Černá, 2013). Důsledky kyberšikany mohou být velmi významné, patří mezi ně typicky psychické problémy, snížené sebehodnocení, úzkostnost a sklony k depresi, zhoršení vztahů s ostatními lidmi, psychosomatické potíže, případně až sebevražedné myšlenky (Martínek, 2015).

2 Prevalence a příčiny šikany

V následující kapitole této bakalářské práce bude pozornost zaměřena na velmi aktuální téma šikany, konkrétně bude rozebrána otázka příčin a výskytu šikany ve školním prostředí. Nejprve tedy bude popsán rozdíl mezi šikanováním a škádlením, možné příčiny a výskyt šikany obecně, poté budou rozebrány následky šikany a samostatná podkapitola práce bude zaměřena také na otázku výskytu šikany ve školním prostředí.

Je důležité zdůraznit rozdíl mezi škádlením a šikanováním. Škádlení je typické pro vztahy, které jsou založené na rovnosti, partnerství či přátelství. Zahrnuje humor, popichování a lehké zlobení, v němž není cílem zvítězit nebo někoho porazit. Naopak šikanování je typické pro vztahy charakterizované násilím a závislostí, kde jedna nebo více osob úmyslně a opakovaně zraňuje jinou osobu. Tudíž je páchané na někom, kdo není schopen se bránit, jedinec je vystaven činům, které mu jsou nepříjemné, ponižující a způsobují mu bolest. Šikanu je možné zařadit mezi agresivní poruchy chování. (Vašutová a kol., 2010) Ve většině případech jednorázové akce nejsou za šikanu považovány, ale mohla by nastat situace, kdy i jednorázový čin by mohl být označen za šikanu. (Bendl, 2003)

Také je nutné podotknout, že příčiny šikany jsou vždy zcela individuálního charakteru, nicméně vždy úzce souvisejí s vlastnostmi agresorů i obětí šikany. Typickými příčinami může být v případě agresora šikany dosažení uspokojení z týrání určité osoby, snaha dát najevo vlastní sílu a moc, ale také se může jednat o obyčejnou snahu pobavit okolí. V mnoha případech pak je šikana projevem vlastního pocitu méněcennosti agresora společně se snahou tento pocit alespoň částečně díky šikaně kompenzovat. Agresor šikany se touto cestou také často snaží upevnit si moc nad určitým kolektivem. V případě, že je šikana prostředkem pro získání určitých hmotných hodnot, pak je příčinou často také samotný zisk těchto hodnot prostřednictvím vykořisťování oběti. (Říčan a Janošová, 2010)

Tkví se velmi často příčiny šikany v patologickém rodinném prostředí a pochybeních v rovině výchovy dítěte. Pokud je dítě vychovááno v prostředí, kde je násilí něčím normálním (například násilí mezi rodiči dítěte), pak si tyto vzorce chování může v průběhu výchovy osvojit, a následně je aplikovat v mezilidských vztazích například ve formě šikany. Dítě vyrůstající v patologickém prostředí často vykazuje vůči svému okolí znaky agresivity a nezřídka se může uchýlit i k šikaně. Mezi příčiny šikany také mohou

patřit určité psychické problémy a poruchy dítěte, velmi často se také jedná o určitou formu volání o pomoc, případně se na sebe agresor snaží upoutat pozornost. (Zvírotský a kol., 2021)

Mezi příčiny a prediktory šikany však mohou patřit také určité osobnostní charakteristiky agresora šikany, kam patří například zvýšená impulzivita a výbušnost. Taková osoba je velice často nelítostná a vykazuje tendence k nadřazenosti vůči svému okolí. Ke splnění stanovených úkolů pak často takový agresor od svých obětí vyžaduje naprostou poslušnost a podřízenost (Hurychová a Ptáčková, 2016). Z uvedeného tedy jasně plyne, že existují různé příčiny a motivy k šikaně, vše je vždy do značné míry individuální záležitostí a vychází ze specifík osobnosti agresora šikany a jeho sociálního prostředí.

Pokud jde o výskyt šikany, pak obecně v současnosti se odborníci shodují na tom, že šikana je v současnosti v lidské společnosti značně rozšířena. Netýká se přitom pouze školního prostředí, jelikož je možné se s ní setkat ve svém podstatě v libovolném lidském společenství a kolektivu. Proto není typická pouze pro školní prostředí, ale vyskytuje se s narůstající tendencí také v pracovních nebo i jiných kolektivech (Nzip, 2023, online). Například Březinová (2011) míní, že v období let 2007 až 2011 se s nějakou formou šikany na pracovišti setkalo v tuzemském prostředí více než 40 % zaměstnanců. (Kelnarová a Matějková, 2010) Šikana na pracovišti se nazývá mobbing nebo bossing. Mobbing jsou různé naschvály či nějaké pomlouvání nebo nadávání přímo mezi kolegy na pracovišti. Bossing je naopak šikanování od ředitele (vedoucích) směrem k podřízeným (Bendl, 2003)

Šikana může být také například páchána na starších a bezmocných osobách, které se nedokážou efektivně bránit, a tedy například v ústavech pro seniory nebo ve zdravotnických zařízeních (Kelnarová a Matějková, 2010). V těchto zařízeních může být páchána například i na osobách mentálně nebo tělesně postižených (Kolář, 2016). Výjimkou není ani v různých prostředích také šikana etnických a národnostních menšin (Smith a Norman, 2021). Bendl (2003) také uvádí, že šikana se vyskytuje i v rodinném prostředí, dětském domově, výchovném a diagnostickém ústavu sportovním klubu, ve vězení apod. V rodině se nejčastěji jedná o méně oblíbené dítě, avšak jsou případy, kdy se šikana vyskytuje ze strany dítěte k rodičům. Odborníci však přesto svou pozornost zaměřují zejména na problematiku šikany vyskytující se ve školním prostředí.

Šikanu také nalezneme v armádě, kde se objevuje nejčastěji u nováčků nebo introvertů. Oběťmi také mohou být vojáci, kteří jsou nešikovní, asteničtí, neobratní nebo fyzicky málo výkonní. (Bendl, 2003)

Šikana není v České republice považována za trestný čin nebo přestupek, některé její činy mohou naplnit skutkovou podstatu jiných trestných činů. Podle Zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník to mohou být:

- trestné činy proti zdraví:

§145 Těžké ublížení na zdraví, §146 Ublížení na zdraví

- proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství:

§171 Omezování osobní svobody, §173 Loupež, §175 Vydírání, §177 Útisk

- dále pak trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti:

§185 Znásilnění, §186 Sexuální nátlak, §187 Pohlavní zneužití, §191 Šíření dětské pornografie, §192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

- trestné činy proti majetku:

§205 Krádež, §228 Poškození cizí věci

- trestné činy narušující soužití lidí:

§353 Nebezpečné vyhrožování, §354 Nebezpečné pronásledování

(Zákony pro lidi, Trestní zákoník, online)

2.1 Možné následky šikany

Dále je třeba představit také konkrétní následky šikany pro její účastníky. Následky šikany jsou značně multidimenzionální a obecně platí, že komplexně poznamenávají nejen oběť šikany, ale i další přímé i nepřímé účastníky tohoto jednání. Obecně je šikana považována za silný sociální stresor, který má významné dopady na život jedince, který je šikanou dotčen. Důsledky jsou proto patrné v rovině psychické, fyzické i somatické. V rámci psychických důsledků se může typicky jednat například o zvýšenou úzkostlivost, tendence k depresím a negativnímu naladění, u oběti šikany se projevuje často snížené sebevědomí a sebehodnocení a případně i zvýšená vztahovačnost. Fyzické projevy pak jsou patrné zejména u fyzické formy šikany a může se jednat o různá viditelná zranění, modřiny, řezné i jiné rány. V rámci somatických projevů se pak jedná například o spánkové poruchy, svalové napětí, problémy s imunitou a zvýšenou nemocností, oběť šikany prožívá životní nepohodu a nespokojenost (Matoušková, 2013).

Šikana se nedotýká pouze jejích samotných účastníků, a tedy oběti a pachatele. V případě ostatních osob, které se mohou stát přihlížejícími, pak klesá například v případě nepotrestané šikany celková důvěra v systém a společnost, snižuje se víra ve spravedlnost, narůstá strach a nespokojenost. Podobně tomu navíc může být také u osob, které se účastní řešení případů šikany. Šikana však poznamenává také osobnost samotného agresora, kdy například v situaci, kdy není adekvátně šikana potrestána, to může mít v konečném důsledku negativní dopady na vývoj osobnosti agresora šikany, který se často v budoucnosti stává pachatelem různých sociálně-patologických jevů. Odborníci například potvrzují, že nepotrestaná šikana je z hlediska budoucnosti například také významným prediktorem páchaní kriminality (Zvírotský a kol., 2021).

Například u mobbingu neboli šikany mezi spolupracovníky je důsledkem poškozená pověst oběti, má nízké sebevědomí, malou sebeúctu a někdy i zhoršené zdraví. Zde jsou též následkama psychosomatické symptomy, sebepoškozování nebo i v nejhorších případech sebevražda. Zde je i velkým problémem odhalit osobu, která začala nějaké pomluvy šířit. Z určitých pracovních prostředí dalo již výpověď velké množství lidí, jelikož nezvládli odolat tomu velkému tlaku, ač je jejich zaměstnání mohlo naplňovat či bavit. V některých případech agresori své oběti poškodili u nadřízených natolik, že oběti dostali výpověď. (Bendl, 2003)

2.2 Prevalence šikany ve školním prostředí

Dále je třeba se věnovat také otázce šikany vyskytující se ve školním prostředí. Opakovaně již byly realizovány určité výzkumy a průzkumy usilující o odhalení míry výskytu šikany ve školním prostředí. Nicméně jednotlivé výzkumy nepřinášejí jednotné výsledky a jejich závěry ohledně rozšířenosti šikany ve školním prostředí se poměrně významně liší. Například Hurychová s Ptáčková (2022) uvádějí, že šikana je v současnosti jedním z nejčtenějších ohrožujících faktorů působících ve školství, přičemž v průběhu času její výskyt v tomto prostředí narůstá. Výskyt šikany ve školách byl v minulosti v různých studiích provedených v tuzemském prostředí uváděn zhruba ve výši 10 % (Craig a kol., 2009). Nicméně jeden z novějších výzkumů postihujících problematiku agresivity dětí ve školách ukázal, že obětí i pachatelem šikany ve školním prostředí v České republice se stala dokonce až jedna pětina dětí (Csémy a kol., 2014).

Jiné zdroje pak uvádějí, že ve školním prostředí se celkem 18 % žáků v praktické rovině skutečně setkala s vulgárními a hrubými urážkami ze strany spolužáků. Fyzickou

formou šikany si prošlo podle získaných dat celkem 12 % žáků a kyberšikanu někdy zažilo celkem 7 % žáků (Dvořáčková a kol., 2021). Naproti tomu další zdroj uvádí zcela jiný výsledek, kdy na základě empirického šetření se v současnosti stává obětí šikany na českých školách dokonce až 40 % žáků (Zvířotský a kol., 2021). Ačkoliv se tedy výsledky dostupných výzkumů a studií věnujících se zkoumání prevalence šikany ve školním prostředí poměrně významně odlišují, společné jim je to, že je šikana v současnosti ve školním prostředí značně rozšířena. Společně s touto skutečností se zvyšuje také aktuálnost odpovídajícího důrazu na prevenci a řešení šikany ve školním prostředí. Janošová a kol., (2016) se však současně zamýšlejí nad tím, zda není nárůst šikany v současném školním prostředí spíše „optickou“ záležitostí související s nadužíváním tohoto pojmu i rolí medializace tohoto tématu.

Je zde značným problémem rozlišit ve školním prostředí rozdíl mezi šikanou nebo škádlením. *„K typické situaci, ve které je pedagog prakticky bezmocný, dochází, když učitel přistihne peroucí se žáky, resp. je svědkem, kdy jeden žák ubližuje druhému.“* (Bendl, 2003, s. 24) Zde se učitel dostane reakce typu, že je to jen legrace a ostatní spolužáci souhlasí. (Bendl, 2003)

3 Kyberšikana jako aktuální problém současné mládeže

Zde bude hlavní pozornost věnována kyberšikaně, coby aktuálnímu problému v případě dětí a mládeže. Jedná se o druh šikany, který probíhá ve virtuálním prostředí pomocí moderních komunikačních technologií, avšak také se může v reálném světě propojovat s klasickou šikanou. (Dočekal, Eckertová, 2013) Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou v podstatě jednoduchý. Během tradiční šikany se nachází agresor s obětí v přímém kontaktu (tváří v tvář), zatímco u kyberšikany se vyskytuje ve většině situacích anonymita, což dává pocit bezpečí agresorovi, ale naopak oběti se zhoršuje důvěra k ostatním lidem. Je známo také několik případů, kdy agresor nevyužije anonymitu a je tak odhalena jeho identita. To se vyskytuje nejčastěji mezi mladistvými či dětmi. Osobní setkání nebo anonymita nejsou jediným rozdílem mezi tradiční šikanou a kyberšikanou. Kyberšikana totiž probíhá kdykoli a kdekoli (ve dne či v noci, ve škole či doma). Internet dává kyberšikaně velký rozsah. Oběti se pak necítí v bezpečí ani ve svém domově, zároveň nemají pocit důvěry v nikom. (Rogers, 2011)

Aktuálnost problematiky šikany navíc samozřejmě zvyšuje také role moderních technologií v životě dětí a mládeže. V současnosti se nacházíme v takzvané éře informační společnosti, kdy moderní technologie komplexně ovlivňují život člověka a prolínají se jeho jednotlivými oblastmi. Na jednu stranu nelze popřít výhody spojené s využíváním moderních technologií, kdy jsou zdrojem informací a osvěty veřejnosti ve vztahu k různým tématům, kromě toho se jedná také o prostředek zábavy a relaxace, pro mnohé se navíc jedná také o prostředek pro výkon pracovní činnosti. Také jsou moderní technologie způsobilé zjednodušit, zefektivnit a zkvalitnit komplexně proces vzdělávání, napomoci s lepším pochopením látky, případně pak rozšířit vzdělávání i za hranice škol a dalších institucí (Nuv, 2020, online).

Na druhou stranu však nelze opomíjet ani negativním důsledkům spojené s užíváním moderních technologií, které narůstají zejména v situaci, kdy jsou tyto technologie nadužívány. Odborníci například shodně uvádějí, že děti a mládež v současnosti tráví stále více času ve společnosti těchto technologií a typicky se jedná o PC hry, surfování na internetu, ale například také využívání sociálních sítí. Velmi důležitý je kromě míry využívání těchto technologií také způsob, jakým se v internetovém prostředí chová. Pakliže zde dítě a mladiství tráví nadměrně mnoho času, má to podle názoru Janiše (2018) zpravidla negativní dopady na proces socializace a sociálního zrání jedince a negativní vliv na osobnost dítěte či mladého člověka mohou mít i reklamy, kterými je online

prostředí prosyceno nebo také i šíření objektivních informací v tomto prostředí. U dětí a mladých osob pak samozřejmě také existuje reálné riziko rozvoje závislosti na moderních technologiích (Blinka, 2015).

Specifickou otázkou vztahující se k užívání moderních technologií je také otázka kyberšikany, která často probíhá například v prostředí sociálních sítí. V tomto prostředí nezřídka začíná „nevinně“, a to například ve formě sdílení určité fotografie bez původního záměru v podobě ublížení oběti. Následně však může takové jednání pokračovat a zhoršovat se a také měnit své podoby (Dvojklik, 2023, online).

Kyberšikana též jako šikana není v České republice považována za trestný čin, tudíž na ní neexistuje jednotný zákon, avšak některé projevy mohou naplnit skutkovou podstatu jiných trestných činů. (Rogers, 2011) Dle zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, to může být například:

§144 Účast na sebevraždě

§175 Vydírání

§182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv

§183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí

§184 Pomluva

§191 Šíření pornografie

§192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

§193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie

§353 Nebezpečné vyhrožování

§354 Nebezpečné pronásledování

(Zákony pro lidi, Trestní zákoník, online)

Zákon č. 218/2003 Sb., odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), říká, že trestně odpovědnou osobou je osoba starší patnácti let. Jelikož v §89 odst. 1 se píše, že dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné. (Zákony pro lidi, online)

Nalezneme i legislativu k prevenci studentů:

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků (Zákony pro lidi, online)

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (Zákony pro lidi, online)

Na kyberšikanu bylo již provedeno několik výzkumů. Pomocí projektu E-Bezpečně byly realizované například Využívání mobilních telefonů dětmi (2009), Nebezpečí

elektronické komunikace (2009-2010, 2010-2011, 2012), České děti a Facebook (2016), Sexting a rizikové seznamování dětí v kyberprostoru (2017) nebo České děti v kybersvětě (2019). Dále například EU Kids Online provedlo výzkum na České děti a dospívající na internetu (2017-2018). Některé z výzkumů budou popsány ve čtvrté kapitole. Otázka druhů kyberšikany a typů agresorů bude rozebrána v následující podkapitole práce

3.1 Druhy kyberšikany a typy agresorů

V následující podkapitole bakalářské práce budou zmíněny základní druhy kyberšikany a agresorů kyberšikany. Kyberšikana navíc může nabývat různých podob a projevů, které jsou často vzájemně kombinovány, čímž umocňují negativní důsledky tohoto jednání pro oběť. Mezi nejtypičtější projevy kyberšikany je možné v praxi zařadit různé verbální útoky (zesměšňování oběti, urážení, ponižování, nadávky), dále pak také zastrašování, vyhrožování nebo vydírání. Výjimkou však nejsou ani zásadnější projevy, kam patří krádež identity, proniknutí na účet, případně pak publikování osobních a intimních fotografií nebo videí (Černá, 2013).

Navíc je možné rozlišovat několik základních forem kyberšikany, kam patří takzvaný kybergrooming, kyberstalking, happy slapping nebo sexting. Pojem kybergroomingu označuje takové chování, jehož záměrem je vyvolat v dítěti falešnou důvěru, útočník se tedy obvykle cíleně vydává za jinou osobu, aby dosáhl svého cíle (například vylákání oběti na schůzku za účelem jejího zneužití). Kyberstalking pak je pojmem, který označuje opakované intenzivní obtěžování a pronásledování, oběť bývá současně také ponižována, zastrašována nebo jí bývá vyhrožováno. Happy slapping pak je termínem využívaným pro nečekané fyzické napadení osoby, které je současně nahráváno například na mobilní telefon. Následně je nahrávka publikována v internetovém prostředí za účelem zesměšnění oběti. Setkat se lze i se sextingem, který představuje elektronické rozesílání SMS, fotografií nebo videí oběti, kdy takové zprávy mají sexuální obsah (Černá, 2013).

Pachatelé kyberšikany jsou různorodou skupinou osob, kdy se může jednat o osoby různého pohlaví, věku, sociálního statusu i dalších charakteristik. Při určitém zjednodušení by bylo možné rozlišovat mezi dvěma základními skupinami agresorů, první z nich jsou agresoři se sníženým sebevědomím, kteří trpí vlastní nejistotou a mají pocit, že je okolí neuznává podle jejich představ, připadají si osamělí. Druhá skupina pak naopak zahrnuje osoby s vysokým sebevědomím, které jsou v kolektivu oblíbené a jedná

se o schopné manipulátory. Z hlediska motivů ke kyberšikaně pak je možné rozlišovat typ agresora označovaný jako „Anděl pomsty“, dále pak typ „Toužím po moci“, typ „Zlé dívky“ a také typ „Neúmyslný pachatel“ (Kvetnak, 2021, online).

3.2 Prevence a řešení kyberšikany na středních školách

Prevence šikany a kyberšikany zahrnuje obecně prevenci v rovině primární i sekundární, v každé škole přitom musí být zajištěna odpovídající prevence v obou těchto rovinách. Pokud jde o primární prevenci, pak ta je založena na vytváření pozitivního klimatu ve škole a školní třídě, budování zdravého sebevědomí u dítěte, jeho samostatnosti a zodpovědnosti, součástí této primární prevence by mělo být také budování otevřených a přátelských vztahů ve školní komunitě. V rámci školy by také měla být poskytována podpora z hlediska vzniku žákovské samosprávy (například školní parlament), dítě by mělo již od útlého věku být také vychovááno v duchu schopnosti bránit se agresí a důležitou součástí primární prevence ve školním prostředí je také zabezpečení dozoru ve škole a s ohledem na kyberšikanu pak také odpovídající technické zabezpečení týkající se užívaných digitálních technologií (Dvořáčková a kol., 2021).

Žádoucí je, aby škola ve školním řádu upravila pravidla používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, přestávkách, v prostorách školy atd.). Žáci by měli být ve škole patřičně informováni o netiketě a „listině práv na internetu.“ Vhodné také je instalovat a využívat software, který v učebnách vyučujícímu během vyučovacích hodin informatiky umožňuje informovat se přes svůj počítač, co právě žák na své ploše dělá nebo zaznamenává provoz. Obecně by učitelé měli být vzorem vhodného užívání moderních technologií, patřičně definovat kompetence v rámci školy i mimo ni, zařadit tuto osvětu také do výuky a je třeba rovněž mediálně vzdělávat pedagogy. Obecné zásady pak zahrnují také posilování empatie mezi žáky, budování pozitivního klimatu, vedení žáků k úctě k druhým a vytváření dobrých vztahů v kolektivu žáků.

Sekundární prevence šikany pak je založena zejména na takových opatřeních, která přicházejí na řadu v případě, kdy se již šikana ve školním prostředí objevila. Součástí je proto včasná diagnostika, rychlé vyšetření šikany, zajištění odpovídající ochrany oběti šikany, rozhovor s rodiči agresora i oběti šikany, důležité je také probrat tuto situaci se zbytkem třídy a prosazovat výchovnou práci s agresorem šikany (Dvořáčková a kol., 2021).

Projekt minimalizace šikany nabízí celostátně použitelné řešení k této problematice šikanování ve školním prostředí. Tento program si klade za cíl, aby se snížilo vyskytování jak šikany, tak i kyberšikany na základní i střední škole v České republice, zároveň aby nabídl program k širokému použití na těchto školách. Dalšími preventivními projekty jsou například E-Bezpečí, Bezpečný internet, Linka bezpečí, Dětské krizové centrum, Bílý kruh bezpečí. (Kožíšek, Písecký, 2016)

Linka bezpečí poskytuje pomoc všem dětem či mladistvým v náročných či obtížných životních situacích a zároveň nabízí pomoc při problémech či starostech, které mají téměř každý den. Telefonní bezplatné číslo Linky je 116 111. Dětské krizové centrum poskytuje odbornou psychosociální pomoc pro zneužívané, týrané nebo zanedbávané děti. Také zde nalezneme jednorázovou krizovou pomoc dětem a dospívajícím. Bezpečný internet je projekt, který si klade za cíl posílit povědomí o rizicích na internetu a nadále vzdělávat české uživatele. Bílý kruh bezpečí nabízí obětem kriminality poskytnutí právních informací, sociální a psychologické poradenství či praktické rady a informace. Pomoc zde poskytují právníci, psychologové, sociální pracovníci a odborní poradci. Projekt E-Bezpečí poskytuje prevenci v oblasti rizik spojených s elektronickou komunikací. Zaměřuje se převážně na děti a dospívající, ale také na rodiče, pedagogové a osoby pracující s dětmi. V hlavních tématech E-Bezpečí nalezneme již zmiňovanou kyberšikanu, kybergrooming, stalking či kyberstalking, spam, sexting, webcam trolling (zneužívání webkamer), rizika spojená s určitými internetovými službami (sociální sítě, datová úložiště apod.) apod. (Kožíšek, Písecký, 2016)

4 Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže

V této části se práce zaměřuje na provedené výzkumy či různé studie v zahraničí i České republice. Roku 2012 byl realizován výzkum závislostního chování dětí v Evropě zaměřující se též na kyberšikanu a výsledky ukázaly, že s kyberšikanou má zkušenosti více jak 13 000 dětí (21,9 %). Tato skutečnost vyplývá ze sedmi evropských zemí (Polsko, Německo, Rumunsko, Nizozemí, Řecko, Island a Španělsko). (Zormanová, 2019, online)

Výzkum Highlights of the Youth Internet Safety Survey v USA, konkrétně v New Hampshire, který proběhl v březnu roku 2001, ukazuje, že 6 % respondentů zažilo kyberšikanu za poslední rok. Výzkumu se zúčastnilo 1 501 respondentů ve věku 10-17 let. Dále se výzkum zaměřil na sexuální nátlaky a nechtěné vystavení sexuálnímu materiálu. Také se zjistilo, že 3 % respondentů obdrželo agresivní nátlak obsahující i osobní setkání. (Finkelhor a kol., 2001, online)

V roce 2016 byla provedena studie v Irsku, konkrétně v Dublinu, studentkou Fionnuala M. Whelan. Studovala psychologii na škole Dublin Business School. Zúčastnilo 198 respondentů druhého ročníku ze dvou středních škol (106 z dívčí školy a 92 ze smíšené školy). Studie se zaměřuje na kyberšikanu a je provedena pomocí anonymního dotazníku. Výsledky uvádí, že 68,88 % respondentů zažilo kyberšikanu, což je 135 studentů z 198. (M. Whelan, 2016, online)

Roku 2009 se v Německu potvrdilo, že opakující se kyberšikanu zažilo 5,4 % dětí, avšak občasné incidenty uvedlo 14,1 % dětí. Naproti tomu na Slovensku se oběti kyberšikanou pohybuje okolo 38,7 %. (Zormanová, 2019, online)

Výzkumná studie z roku 2018 v USA Pew Research Center ukázala, že 59 % respondentů zažilo kyberšikanu nebo nějaké obtěžování na internetu. Zúčastnilo se 743 respondentů ve věku 13-17 let. (Anderson, 2018)

Výzkum z roku 2013 The Annual Bullying Survey je uskutečněný pomocí organizace Ditch the Label. Zapojilo se zde 10 008 respondentů ve věku 13-22 let. Jedná se konkrétně o USA (17 % respondentů), Velkou Británii (67 %), Austrálii (12 %) a 4 % z ostatních zemí. Velký podíl zde činí tedy Velká Británie. Výsledky ukazují, že s kyberšikanou se setkalo 20 % respondentů. Dále vyplynulo, že Facebook využívá 75 % respondentů, z nichž 54 % kyberšikanu na této sociální síti zažilo. (Ditch the Label, 2013)

Výzkum, opět z USA, Cyberbullying Research Center provedený v roce 2019 ukazuje, že 36,5 % respondentů zažilo kyberšikanu. Zúčastnilo se 4 972 respondentů ve věku 12-17 let. (Patchin, 2019)

V České republice jsou realizovány výzkumy převážně pomocí projektu E-Bezpečí. Jedním z nich je výzkum Nebezpečí elektronické komunikace II. z roku 2010-2011. Dotazovaných bylo 12 533 respondentů v České republice, z nichž má zkušenosti s kyberšikanou 59,38 % na základních i středních školách. Také se zde uvádí, že nejčastěji se jednalo o urážení, ponižování, zesměšňování nebo jiné ztrapňování – tuto skutečnost uvedlo 34,39 % respondentů. (Krejčí, Kopecký, 2010-2011, online)

Dalším výzkumem v České republice je Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu z roku 2014, kde se zapojilo 28 232 respondentů (11-17 let). Dle výsledků 50,90 % dětí zažilo kyberšikanu. 34,80 % respondentů se setkala s průnikem na účet, 34,33 % s verbálními útoky, 13,70 % ztrapňování šířením fotografie, 17,84 % s vyhrožováním či zastrašováním, 11,82 % s krádeží identity, 6,54 % ztrapňování šířením vide, 7,91 % s vydíráním a 3,89 % ztrapňování šířením audio nahrávky. (E-Bezpečí, 2014, online)

5 Prevalence a zkušenosti mládeže u studentů středních škol ve Východočeském regionu

V současné době má přístup k internetu téměř každý, především studenti středních škol. Sociální sítě jsou prostředkem komunikace mezi mladistvými a využívá je velké množství. Kyberšikana se vyskytuje mezi studenty ve většině škol a ztrácí se dohled nad touto problematikou. Tudíž z tohoto důvodu jsem se zaměřila na tuto nadále trvající problematiku, která zároveň nese velký problém v řešení, a tím je anonymita na internetu. Zároveň si zde pomocí výzkumného šetření můžeme rozšířit své obzory, zda je opravdu kyberšikana velkým problémem mezi studenty.

„Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky.“ (Gavora, 2000, s. 11)

5.1 Cíl výzkumného šetření, výzkumný problém a vzorek, metoda

Cílem výzkumného šetření je zjistit, jak velká je prevalence a jaké jsou zkušenosti s kyberšikanou u zkoumaných studentů středních škol ve Východočeském regionu. Populaci tak činí mládež ve Východočeském regionu a vzorkem je středoškolská mládež ve věku 15-20 let. Dále je důležité si představit výzkumný problém a tím je *Jaká je prevalence a jaké jsou zkušenosti s kyberšikanou u zkoumaných studentů středních škol ve Východočeském regionu?* Bude zde zvolena metoda kvantitativního šetření pomocí polostrukturovaného dotazníku. Jedná se o kyberšikanu na středních školách, tudíž se dle mého názoru studenti vyjádří raději anonymně než osobně při tvorbě jakýkoliv rozhovorů.

Kvantitativním šetřením se rozumí práce s číselnými údaji, které lze sčítat, vyjádřit v procentech apod. *„Zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů, resp. jejich míru (stupeň).“* (Gavora, 2000, s. 31) Dotazník klade otázky respondentům v písemné podobě, je vhodný pro široké sbírání dat, neboli kdy je potřeba velký počet respondentů. V polostrukturovaném dotazníku se vyskytují uzavřené i otevřené otázky. (Gavora, 2000)

5.2 Sběr dat

Sběr dat probíhal rozesíláním online dotazníku pomocí e-mailu do středních škol ve Východočeském regionu, nadále prostřednictvím sociální sítě Facebook a Instagram. Výzkumné šetření probíhalo od začátku ledna 2024 do konce února 2024. Jednalo se o dotazník Google Forms a byl zcela dobrovolný a anonymní. Nejprve byli tedy respondenti seznámeni o anonymitě, udělení svolení ke zpracování jejich odpovědí pro účely této bakalářské práce a následně byli seznámeni s definicí kyberšikany. Dotazník obsahuje 17 otázek, z nichž 12 je uzavřených a 5 otevřených. Konkrétně otázky číslo 5, 7, 10, 12, 13 jsou otevřené a ostatní uzavřené. Všichni respondenti nezažili kyberšikanu, tudíž je v dotazníku 10 otázek povinných, zbylých 7 dobrovolných. Jedná se o otázky číslo 1, 2, 6, 8, 9, 11, 14, 15, 16 a 17, které jsou povinné. Všechny uzavřené otázky mají možnost zaškrtnutí pouze jedné odpovědi, výjimkou je jedna otázka, při které je možné dát více odpovědí. Jedná se konkrétně o otázku, *S jakým typem chování, které Vám bylo nepříjemné, jste se setkal/a na sociálních sítích?* Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 302 respondentů ze středních škol ve Východočeském regionu.

Uvedené otázky z dotazníku:

1. Jaký typ školy navštěvujete?

Uzavřená, povinná

2. Byl/a jste někdy obětí kyberšikany na střední škole, kterou navštěvujete?

Uzavřená, povinná

3. Pokud ano, co si myslíte, že bylo důvodem?

Uzavřená a je povinná pouze pokud při předchozí otázce byl respondent obětí kyberšikany.

4. Poskytl Vám někdo poradenství/pomoc?

Uzavřená, opět je povinná, pokud byl respondent obětí kyberšikany.

5. Můžete mi, pokud chcete, říct o svém příběhu něco více?

Otevřená, nepovinná

6. Jakou sociální sítí/platformu nejvíce navštěvujete?

Uzavřená, povinná

7. Pokud jste zažil/a kyberšikanu, na jaké sociální síti to bylo?

Otevřená a povinná je pouze pro ty, kteří zažili kyberšikanu.

8. S jakým typem chování, které Vám bylo nepříjemné, jste se setkal/a na sociálních sítích?

Uzavřená, povinná a možnost výběru více odpovědí

9. Byl některý z jevů namířený na Vás?

Uzavřená, povinná

10. Pokud ano, můžete mi, pokud chcete, říct o tom něco více?

Otevřená, nepovinná

11. Máte nějakou negativní zkušenost na internetu za poslední rok?

Uzavřená, povinná

12. Pokud ano, uveďte jakou:

Otevřená a povinná je pouze pro ty, kteří v předchozí otázce uvedli, že mají negativní zkušenost na internetu za poslední rok.

13. Kde se tato negativní zkušenost na internetu vyskytovala?

Otevřená a opět je povinná pro respondenty, kteří mají negativní zkušenost na internetu za poslední rok.

14. Kde byste hledal/a pomoc, kdybyste se stal/a obětí kyberšikany?

Uzavřená, povinná

15. Co si myslíte, že může být příčinou, když si oběť váhá říct o pomoc?

Uzavřená, povinná

16. Kdybyste se stal/a svědkem kyberšikany na internetu Vašeho kamaráda/spolužáka, vyhledal/a byste pomoc?

Uzavřená, povinná

17. Komunikuje s Vámi střední škola, kterou navštěvujete, o kyberšikaně?

Uzavřená, povinná

5.3 Stanovení hypotéz

Na základě níže uvedených výzkumů jsou vytvořeny čtyři hypotézy. „*Hypotéza je vědecký předpoklad. To znamená, že byla vyvozena z vědecké teorie - z toho, co je o daném problému teoreticky zpracováno.*“ (Gavora, 2000, s. 50) Také dle Gavory (2000) nejde o ledajaký předpoklad, měla by být vytvořena na základě poznatků, které jsou o zkoumaném problému známy.

H1: Obětí kyberšikany se stalo více jak 40 % studentů na středních školách, které nyní navštěvují, ve Východočeském regionu.

První hypotéza je stanovena a na základě průzkumu Nebezpečí elektronické komunikace I. pomocí projektu E-Bezpečí, která sehrává klíčovou úlohu při prevenci kyberšikany. Výzkum proběhl pomocí dotazníku v roce 2009-2010 mezi 1925 respondenty, kterými byly děti a mládež ze základních a středních škol v České republice. Ve výsledcích se ukázalo, že téměř polovina respondentů (48,6 %) se stala obětí kyberšikany. (Kopecký, Krejčí, online)

H2: Kyberšikanu zažilo více jak 50 % studentů Východočeského regionu na sociální síti Facebook.

Druhá hypotéza vychází z výzkumu provedeného v roce 2019 nesoucí název České děti v kybersvětě. Výzkum provedlo Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a firmou O2 Czech Republic. Zde byl klíčovým nástrojem anonymní online dotazník. Celkově se na výzkumu podílelo 27 177 respondentů ve věkovém rozpětí od 7 do 17 let, přičemž vzorek byl reprezentativní pro věkovou kategorii 11-17 let. Z výsledků vyplynulo, že ve věkové skupině 13-17 let jsou sociální sítě nejčastěji navštěvované na internetu (75,61 %, což je 11 282 respondentů), především YouTube (4 325 respondentů tedy 89,51 %), dále Facebook (72,19 % neboli 19 620 respondentů), avšak ukázalo se, že kyberšikana se nejčastěji vyskytovala na Facebooku, kde bylo zasaženo 6 330 respondentů (56,41 %). (E-Bezpečí, online)

H3: Negativní zkušenost na internetu má více jak 50 % studentů za poslední rok.

H4: Více jak 50 % studentů, kdyby se stali obětí kyberšikany, by se svěřili svému kamarádovi/kamarádce.

Třetí a čtvrtá hypotéza je vytvořena pomocí výzkumného projektu EU Kids Online IV v České republice, který se zaměřil na online aktivity a rizika u dětí a mládeže. I zde byl použit dotazník, který byl rozeslán na základní i střední školy po celé České republice v období od října 2017 do února 2018. Data pochází od 2 825 respondentů ve věku 9-17 let. Výsledky ukázaly, že 57 % dětí a dospívajících, které na internetu něco obtěžovalo, by o tom mluvilo s kamarády a 28 % s rodiči. Ve věkové kategorii 15-17 let uvedlo 50 % dospívajících, že mají za poslední rok negativní zkušenost na internetu (něco je obtěžovalo nebo rozhodilo). (EU Kids online IV, online)

5.4 Vyhodnocení a analýza dat

Nejprve respondenti uvádí, jakou střední školu nyní navštěvují. Jedná se o uzavřenou a povinnou otázku, kde je na výběr mezi střední školou s maturitou nebo střední školou s výučním listem. Vyplývá zde, že se výzkumného šetření zúčastnilo nejvíce studentů navštěvující střední školu s maturitou a nejméně střední školu s výučním listem.

Tabulka 1 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Střední škola s maturitou	244	80,8 %
Střední škola s výučním listem	58	19,2 %

V druhé, opět uzavřené a povinné, otázce mají respondenti uvést, zda byli někdy obětí kyberšikany na střední škole, kterou nyní navštěvují. Na výběr je možné odpovědět mezi *ano* či *ne*. Zde je první hypotéza, *Obětí kyberšikany se stalo více jak 40 % studentů na středních školách, které nyní navštěvují, ve Východočeském regionu*, vyvrácena. Ukazuje se, že kyberšikanu zažilo 9,3 % studentů středních škol ve Východočeském regionu a 90,7 % ji naopak nezažilo.

Na základě výzkumu provedeného prostřednictvím projektu E-Bezpečí a autory Kamila Kopeckého a Veroniky Krejčí realizovaného roku 2009-2010 s názvem Nebezpečí internetové komunikace I. se ukázalo, že z 1 925 respondentů mělo 46,8 % dětí problémy s kyberšikanou. O rok později realizoval opět Kopecký s Krejčí výzkum s názvem Nebezpečí elektronické komunikace II. (2010-2011, n = 12 533), kdy uvedlo, že se stalo v roli oběti 59,38 % respondentů. Ve výzkumu rizikového chování českých dětí v prostředí internetu (2013, n = 21 372) potvrzuje skutečnost, že 50,62 % respondentů má zkušenosti s touto problematikou. Výzkumy se zde shodují téměř na 50 % relativní četnosti, což se naopak neshoduje s níže uvedenou tabulkou.

Tabulka 2 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Ne	274	90,7 %
Ano	28	9,3 %

Další položka se zaměřuje na to, z jakého důvodu si respondenti myslí, že došlo ke kyberšikaně. Otázka je dobrovolná a týká se respondentů, kteří byli dle předchozí otázky obětí kyberšikany (28 respondentů), avšak odpovědělo 46 respondentů. Zde je na výběr z různých odpovědí, přičemž v položce *jiné* je možnost napsat jinou variantu, což se stalo u jednoho případu. Ve většině případech vychází (34,8 %), že si studenti myslí, že hlavním důvodem kyberšikany byla nuda. Následuje závist (30,4 %), pomsta (17,4 %), tlak vrstevníků (15,2 %) a v kolonce *jiné* je doplněna odpověď od jednoho respondenta *Děti jsou zlé a berou to jako zábavu*.

Tabulka 3 (n = 46, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Nuda	16	34,8 %
Závist	14	30,4 %
Pomsta	8	17,4 %
Tlak vrstevníků (hecování)	7	15,2 %
Jiné: Děti jsou zlé a berou to jako zábavu	1	2,2 %

Čtvrtá otázka se zajímá o poskytnutí jakéhokoliv poradenství či nějaké pomoci respondentům. Z výsledků se ukazuje, že jim spíše nikdo neposkytl poradenství nebo pomoc (60,6 %), avšak nějaká odborná pomoc byla poskytnuta 39,4 %.

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Ne	40	60,6 %
Ano	26	39,4 %

Tabulka 4 (n = 66, zdroj = vlastní šetření)

Následující částí dotazníku je pátá otázka, zároveň zcela dobrovolná a otevřená. Respondenti mají možnost sdělit něco o svém příběhu více, pokud ovšem chtějí. O své zkušenosti se podělili tři studenti. Z uvedených odpovědí vyplývají dva případy, jejichž incident se odehrál na sociální síti Facebook. Celkově můžeme níže vidět, že se jedná o nějaké pomluvy, urážky, posmívání.

Respondent 1:

„Jedna spolužačka asi půlce lidem ze třídy napsala ošklivý text, ve kterém mě urážela a zároveň jim napsala, aby si mě na Facebooku zablokovali a nemohli být tak se mnou v kontaktu.“

Respondent 2:

„Posmívání kvůli tloušťce“

Respondent 3:

„Spolužáci sdíleli na Facebooku do skupiny jednu mojí fotku, komentovali ji hnusně a smáli se atd.“

Poté se dotazník zabývá, jakou sociální síť/platformu nejvíce navštěvují. V níže uvedené tabulce můžeme vidět, že středoškolští studenti nejvíce navštěvují Instagram (58,9 %), druhá následuje sociální síť TikTok (15,9 %) a poté Facebook (10,9 %). Zatímco nejméně navštěvují WhatsApp (0,3 %), BeReal (0,3 %) nebo nenavštěvují žádnou z níže uvedených (0,3 %). YouTube navštěvuje 7,9 % respondentů, Snapchat pouze 3,3 %, avšak dříve hodně využívaný X (Twitter) je až na šestém místě s 1,3 %.

Výzkum České děti v kybersvětě (2019) potvrzuje, že 75,61 % respondentů nejčastěji tráví čas na sociálních sítích (n = 14 921), mezi nimiž dominuje YouTube (89,51 %), poté Facebook (72,19 %), Instagram (68,83 %) a TikTok tvořící 28,48 %.

Děti a kult krávy v online světě (2022, n = 9 441) také ukazuje dominantní YouTube (93,15 %), Instagram (79,80 %), TikTok (68,13 %), WhatsApp (66,54 %) a následně Snapchat (61,44 %).

Následující výzkum Online svět v dětských domovech (2022, n = 197) opět uvádí za nejčastější navštěvovanou sociální síť YouTube (86,29 %), Facebook (77,16 %), Instagram (60,91 %) a X neboli tehdejší název Twitter (13,20 %).

Uvedené výzkumy se shodují s nejnavštěvovanějším YouTube, což se neshoduje s tímto výzkumným šetřením. Nadále České děti v kybersvětě a Online svět v dětských domovech se opět shodli na druhém místě se sociální sítí Facebook s podobnou relativní četností.

Tabulka 5 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Instagram	178	58,9 %
TikTok	48	15,9 %
Facebook	33	10,9 %
YouTube	24	7,9 %
Snapchat	10	3,3 %
X (dříve Twitter)	4	1,3 %
Reddit	2	0,7 %
WhatsApp	1	0,3 %
BeReal	1	0,3 %
Žádnou z výše uvedených	1	0,3 %

Následující tabulka uvádí, na jaké sociální síti zažili oběti kyberšikanu. Respondenti měli při této otevřené otázce uvést konkrétní sociální síť a dominuje zde Facebook (53,9 %). Nyní se potvrdila druhá hypotéza *Kyberšikanu zažilo více jak 50 % studentů Východočeského regionu na sociální síti Facebook*. Instagram je uprostřed se 42,3 % a pouze jeden respondent uvádí Snapchat (3,8 %). Vyplývá zde dle výsledků, že dva respondenti neuvedli, na jaké sociální síti zažili kyberšikanu, ačkoli ve druhé otázce uvádí zkušenosti s touto problematikou 28 respondentů.

Výzkum Online svět v dětských domovech (2022) potvrzuje, že ke kybernetické agresi došlo nejčastěji na Facebooku (62,92 %), Instagramu (32,58 %) a TikToku (13,48 %). Zároveň výzkum České děti v kybersvětě poukazuje na dominantní Facebook (56,41 %), Instagram (31,65 %), TikTok (7,66 %) a Snapchat (4,97 %).

Oba uvedené výzkumy se shodují s níže uvedenou tabulkou neboli s dominujícím Facebookem. Relativní četnosti se zde pohybují mezi 50-65 %. Následně se také shodují na Instagramu, kde se relativní četnost pohybuje mezi 30-45 %.

Tabulka 6 (n = 26, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Facebook	14	53,9 %
Instagram	11	42,3 %
Snapchat	1	3,8 %

Níže měli studenti možnost vybrat více odpovědí. Konkrétně s jakým typem chování, které jim bylo nepříjemné, se setkali na sociálních sítích. Nejvíce studenti označují nadávky (40,4 %), poté šíření ponižující fotografie (28,5 %). Dobrou zprávou je, že se 26,2 % respondentů nesetkalo s žádným typem chování z níže uvedených. Studenti nejméně označují vyhrožování (19,2 %), vyloučení ze skupiny (16,6 %) a následně a nejméně šíření ponižující audio nahrávky (9,6 %).

Nebezpečí internetové komunikace I. (2009-2010) uvádí jako nejčastější problém (15,8 %) nadávky, což se shoduje s výsledkem této práce, kdy se nadávky ukázaly jako nejčastější typ nepříjemného chování (40,4 %). Rizikové chování českých dětí v prostředí internetu (2013, n = 21 372) označuje verbální útoky za nejvíce se vyskytující (33,44 %). Rizikové chování slovenských a českých dětí v prostředí internetu (2014, n = 1 488), verbální útoky rozděluje verbální útoky na Českou republiku 34,33 % a na Slovensko 28,38 %. Online svět v dětských domovech (2022, n = 197) ukazuje 29,52 % u problému se šířením ponižující fotografie, což se téměř shoduje s níže uvedenou tabulkou, kde je vyznačeno 28,5 % relativní četnosti.

Tabulka 7 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Nadávky	122	40,4 %
Šíření ponižující fotografie	86	28,5 %
S žádným	79	26,2 %
Šíření ponižujícího videa	63	20,9 %
Vyhrožování	58	19,2 %
Vyloučení ze skupiny	50	16,6 %
Šíření ponižující audio nahrávky	29	9,6 %

Na předchozí otázku navazuje dotaz, zda byl některý z výše uvedených jevů mířený konkrétně na respondenty. Ve více jak polovině (73,2 %) odpovědí se ukazuje, že z předchozí tabulky žádný z jevů nebyl mířený konkrétně na respondenty, což je opět dobrou zprávou. Avšak stále 26,8 % respondentů označuje, že některé chování z uvedených typů v předchozí otázce bylo mířené na ně.

Tabulka 8 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Ne	221	73,2 %
Ano	81	26,8 %

Pokud některý z jevů, výše uvedených, byl namířen přímo na respondenty, měli možnost o příběhu povědět něco více. Odpovědělo zde devět studentů. Jedná se zde tedy o nějaké výhrůžky, nadávání, vyloučení ze skupiny. Jeden z níže uvedených respondentů zmiňuje, že ho spíše zasáhlo, co zahlédl v médiích nebo náhodná videa. Níže vidíme vypsány jejich zkušenosti.

Respondent 1:

„Měl jsem skupinu kamarádů na internetu. Po nějaké době se skupina zvětšila, ale nakonec rozpadla kvůli jednomu z nových členů skupiny. Dotyčný nás mezi sebou rozhádal. Po nějaké době nás to už přestalo bavit a teď už spolu moc nemluvíme.“

Respondent 2:

„Výhrůžky smrti kvůli konfliktu.“

Respondent 3:

„Vyhrožovali mi, že mě další den ve škole zmlátí, nadávali mi, provokovali.“

Respondent 4:

„Nadával mi kluk, kterému jsem neodepisovala na zprávy a vyhrožoval.“

Respondent 5:

„Spíše to co bylo ve zprávách nebo videa, co jsem náhodně našel.“

Respondent 6:

„Bezodůvodné vyloučení ze skupiny a následně pomlouvání. Říkání věcí, co nebyly pravda ani řečeny.“

Respondent 7:

„Šíření nepravdivých informací (pomluvy), snaha se mi rozbít vztah, aby mě nikdo na škole neměl rád.“

Respondent 8:

„Bývalí kamarádi mě vyhodili ze skupiny na Instagramu.“

Respondent 9:

„Nadávky na stavbu mého těla.“

Jedenáctá otázka se ptá, zda mají respondenti nějakou negativní zkušenost na internetu za poslední rok. Zde se vyvrátila třetí hypotéza, *Negativní zkušenost na internetu má více jak 50 % studentů za poslední rok*, jelikož negativní zkušenost uvádí 20,5 % studentů. Také vidíme 79,5 % respondentů, kteří nemají negativní zkušenost na internetu za poslední rok.

Tabulka 9 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Ne	240	79,5 %
Ano	62	20,5 %

Nyní dotazník navazuje na výše uvedenou tabulku. Studenti mohou uvést, jakou konkrétně negativní zkušenost za poslední rok mají. Odpovědělo 35 respondentů, i když ve výše uvedené tabulce se zmínilo 62 studentů o negativní zkušenosti. Respondenti uvádí zde nadávky, urážky, ponižování, pomlouvání ve skupinových chatech, anti-lgbt videa či komentáře, zesměšňování na sociálních sítích, psaní anonymních zpráv pod jiným jménem, zmiňují zde i šikanu, vyhrožování, psaní o nahé fotky, naopak zasílání nevyžádané nahé fotografie, krádež uživatelského účtu, nenávistné komentáře, porovnávání se, posílání nepravých fotografií, posmívání se osobě kvůli vzhledu, urážlivá videa, šíření nepravdivých informací, nenávistné komentáře, nenávist vůči rasám, krádež identity skrze fotografie, častá negativita a shazování, obecně záběry z válečných konfliktů, jedinec si prosazuje svůj názor jako jediný správný, šíření poplašných zpráv, šíření dezinformací a podvodníci na bazaru.

Nejčastěji se tedy vyskytuje žádost o nahé fotografie, poté ponižování, vyhrožování, zesměšňování a šíření dezinformací. V téměř všech případech se objevují typické jevy (urážky, výhrůžky apod.), ale pouze v jediném případě se vyskytuje odpověď, kdy se respondent vyjádřil, že mu nebyly příjemné obecně záběry z válečných konfliktů nebo v druhém případě nenávist vůči rasám.

Dále zde navazuje dotaz, kde se tato negativní zkušenost na internetu vyskytovala. Opět otevřená otázka, kde se mohou studenti vyjádřit o jakou sociální síť nebo platformu se jednalo a vyjádřilo se 32 respondentů, což se neshoduje s výše uvedenou otázkou, kde reagovalo 35 lidí. Ve 14 případech se vyskytuje Instagram, poté TikTok (7 případů), následně Facebook (4 respondenti) a obecně sociální sítě (2 studenti). Dále vždy po

jednom respondentovi je uveden Tellonym, sociální sítě nebo média, Reddit, Bazar a Stream (hrací platforma).

V níže uvedené tabulce se dotazník zabývá otázkou, kde by respondenti hledali pomoc, kdyby se stali obětí kyberšikany. Výsledky ukazují, že 36,1 % by se svěřilo rodičům, a poté až kamarádovi (35,1 %). Z tabulky vyplývá, že se vyvrátila čtvrtá hypotéza, *Více jak 50 % studentů, kdyby se stali obětí kyberšikany, by se svěřili svému kamarádovi/kamarádce*, avšak rozdíl činí 3 respondenti. Nachází se zde i studenti, kteří by nehledali pomoc nikde (7,9 %) nebo tací, co nevědí, kde by měli hledat pomoc v případě nutnosti. Tuto skutečnost uvádí 5,3 %, níže také můžeme vidět, že stejný počet respondentů by se obrátilo na sourozence (5,3 %). Dále 4,3 % by vyhledalo policii. Ve škole by si o pomoc u učitele vyžádalo 3 %, poté na linku bezpečí 1,7 % a nejméně respondentů by se obrátilo na prarodiče 1,3 %.

Výzkum Online svět v dětských domovech (2022, n = 197) uvádí, že nikomu by se nesvěřilo 37,08 % respondentů, což je docela vysoké procento. Naopak potvrzuje, že na rodiče by se obrátilo 26,97 %, učitele 6,74 %, policii ČR 2,25 % a na Linku Bezpečí 2,25 %.

Tabulka 10 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Rodiče	109	36,1 %
Kamarád/ka	106	35,1 %
Nikde	24	7,9 %
Nevím	16	5,3 %
Sourozenec	16	5,3 %
Policie	13	4,3 %
Učitel/ka	9	3 %
Linka bezpečí	5	1,7 %
Prarodiče	4	1,3 %

V další tabulce vidíme, co si respondenti myslí, že může být příčinou, když si oběť váhá říct o pomoc. Rozdíl je v 10 respondentech, kdy zde dominuje strach z pomsty či výhrůžek od agresora, tuto skutečnost uvedlo 156 studentů (51,7 %). V pozadí se však

nachází strach, že se jejich situace nebude brát vážně (48,3 %). Můžeme si tedy všimnout, že respondenti, by si rádi požádali o pomoc, ale bojí se agresora.

Tabulka 11 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Strach z pomsty/výhrůzek od agresora	156	51,7 %
Strach, že se jejich situace nebude brát vážně	146	48,3 %

Níže vidíme, kdyby se respondenti stali svědky kyberšikany na internetu nějakého jejich kamaráda/ky, zda by vyhledali pomoc. Nyní 93 % respondentů uvádí, že by pomoc vyhledali, avšak stále 7 % studentů by pomoc nevyhledalo.

Tabulka 12 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Ano	281	93 %
Ne	21	7 %

Na závěr se dotazník zabývá otázkou, zda s nimi střední škola, kterou navštěvují, komunikuje o kyberšikaně. Rozdíl nalezneme v 10 respondentech. Dominuje zde, že se studenty jejich střední školy nekomunikují o této problematice, konkrétně se takto vyjadřuje 51,7 % respondentů. Avšak 48,3 % uvádí opak.

Tabulka 13 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Ne	156	51,7 %
Ano	146	48,3 %

5.5 Vyhodnocení hypotéz

H1: Obětí kyberšikany se stalo více jak 40 % studentů na středních školách ve Východočeském regionu.

Jak je již výše zmíněno, první hypotéza vychází z výzkumu realizovaného pomocí projektu E-Bezpečí. Podle tohoto projektu, kterého se zúčastnilo 1925 respondentů,

vychází, že 48,6 % respondentů (tedy téměř polovina) se stala obětí kyberšikany. K této hypotéze se vztahuje otázka druhá, třetí, čtvrtá a pátá:

2. Byl/a jste někdy obětí kyberšikany na střední škole, kterou navštěvujete?
3. Pokud ano, co si myslíte, že bylo důvodem?
4. Poskytl Vám někdo poradenství/pomoc?
5. Můžete mi, pokud chcete, říct o svém příběhu více?

Na základě výzkumného šetření, které bylo realizované na středních školách ve Východočeském regionu, se hypotéza u klíčové druhé otázky **vyvrátila**. Na středních školách, které nyní navštěvují, ve Východočeském regionu se dle hypotézy nestalo obětí kyberšikany více jak 40 % studentů, ale výzkumné šetření ukazuje, že se obětí kyberšikany stalo 9,3 % studentů.

Tabulka 14 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Ne	274	90,7 %
Ano	28	9,3 %

H2: Kyberšikanu zažilo více jak 50 % studentů Východočeského regionu na sociální síti Facebook.

Tato hypotéza je vytvořená na základě výzkumu, České děti v kybersvětě, díky Centru prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a firmou O2 Czech Republic. Zúčastnilo se 27 177 respondentů a z nich 56,41 % uvádí, že kyberšikanu zažilo nejčastěji na Facebooku. K hypotéze spadá šestá, sedmá, osmá, devátá a desátá otázka:

6. Jakou sociální síť/platformu nejvíce navštěvujete?
7. Pokud jste zažil/a kyberšikanu, na jaké sociální síti to bylo?
8. S jakým typem chování, které Vám bylo nepříjemné, jste se setkal/a na sociálních sítích?
9. Byl některý z jevů namířený na Vás?
10. Pokud ano, můžete mi, pokud chcete, říct o svém příběhu něco více?

Dle výzkumného šetření se hypotéza u sedmé otázky **potvrdila**. Z výsledků vyplývá, že kyberšikanu zažilo 53,9 % respondentů na sociální síti Facebook.

Tabulka 15 (n = 26, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Facebook	14	53,9 %
Instagram	11	42,3 %
Snapchat	1	3,8 %

H3: Negativní zkušenost na internetu má více jak 50 % studentů za poslední rok.

Třetí hypotéza vychází z výzkumného projektu EU Kids Online IV, kde se zúčastnilo 2 825 respondentů. Uvedlo zde negativní zkušenost na internetu za poslední rok 50 % respondentů. K této hypotéze směřuje jedenáctá, dvanáctá a třináctá otázka:

11. Máte nějakou negativní zkušenost na internetu za poslední rok?

12. Pokud ano, uveďte jakou:

13. Kde se tato negativní zkušenost na internetu vyskytovala?

Třetí hypotéza se dle jedenácté otázky **vyvrátila**. Negativní zkušenost na internetu za poslední rok nemá více jak 50 % studentů. Ukazuje se zde totiž, že negativní zkušenost má 20,5 % respondentů.

Tabulka 16 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Ne	240	79,5 %
Ano	62	20,5 %

H4: Více jak 50 % studentů, kdyby se stali obětí kyberšikany, by se svěřili svému kamarádovi/kamarádce

Čtvrtá hypotéza je vytvořená jako předchozí (třetí) hypotéza ze stejného výzkumného projektu EU Kids Online IV (zúčastněno 2 825 respondentů). Z výsledků vyplývá, že 57 % respondentů, kdyby se stali obětí kyberšikany, by se svěřilo svému kamarádovi. K hypotéze se vztahuje čtrnáctá, patnáctá, šestnáctá a sedmnáctá otázka:

14. Kde byste hledal/a pomoc, kdybyste se stal/a obětí kyberšikany?

15. Co si myslíte, že může být příčinou, když si oběť váhá říct o pomoc?

16. Kdybyste se stal/a svědkem kyberšikany na internetu Vašeho kamaráda/spolužáka, vyhledal/a byste pomoc?

17. Komunikuje s Vámi střední škola, kterou navštěvujete, o kyberšikaně?

Z výzkumného šetření se i čtvrtá hypotéza **vyvrátila** u čtrnácté otázky, u které by se nesvěřilo svému kamarádovi více jak 50 % studentů, kdyby se stali obětí kyberšikany, ale z výsledků vyplývá, že 35,1 % respondentů by se svěřilo kamarádovi.

Tabulka 17 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost (%)
Rodiče	109	36,1 %
Kamarád/ka	106	35,1 %
Nikde	24	7,9 %
Nevím	16	5,3 %
Sourozenec	16	5,3 %
Policie	13	4,3 %
Učitel/ka	9	3 %
Linka bezpečí	5	1,7 %
Prarodiče	4	1,3 %

Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jak velká je prevalence a jaké jsou zkušenosti s kyberšikanou u zkoumaných studentů středních škol ve Východočeském regionu. Dle výsledků z výzkumného šetření vyplývá, že na středních školách ve Východočeském regionu z 302 respondentů jich 28 (9,3 %) bylo obětí kyberšikany, tudíž se zde tato problematika nerozšiřuje tak, jak bylo předpokládáno, avšak 14 respondentů (53,9 %) má s kyberšikanou zkušenost na sociální síti Facebook, zároveň 106 respondentů (35,1 %) by se svěřilo svému kamarádovi. Negativní zkušenost na internetu za poslední rok uvádí 62 respondentů (20,5 %). K dotazníkovému šetření jsem stanovila čtyři hypotézy, které jsou popsány již výše. Jak jsem již popisovala, polostrukturovaný dotazník byl dobrovolný a zcela anonymní, tudíž jsem nasbírala data od 302 respondentů ze středních škol ve Východočeském regionu. K vytvoření hypotéz jsem se inspirovala třemi výzkumy, které byly zaměřeny právě na problémy na internetu u současné mládeže. Dle těchto výzkumů, jsem si myslela, že se mi potvrdí více hypotéz, předpokládala jsem, že je tato problematika rozsáhlejší, avšak zároveň je bezpochyby dobrou zprávou, že se kyberšikana nepotvrdila v tak rozsáhlé míře, jak se předpokládalo. Na základě tohoto výzkumného šetření se tedy potvrdila jedna hypotéza (H2) a vyvrátily se tři hypotézy (H1, H3 a H4). Zaměřila jsem se na střední školy, jelikož dle mého názoru je tento fenomén kyberšikany nejrozsáhlejší mezi mládeží 15-20 let, také na sociálních sítích či internetu tráví mnoho času.

V teoretické části jsou pospány problémy současné mládeže, následně životní styl a jeho problémy u současné mládeže a ohrožení současné mládeže. Druhá kapitola je zaměřena na prevalenci a příčiny šikany, kde je i zdůrazněný rozdíl mezi škádlením a šikanováním. Navazuje zde podkapitola s možnými následky šikany a druhá podkapitola prevalence šikany ve školním prostředí. Třetí kapitola je již věnována kyberšikaně jako aktuálnímu problému současné mládeže, poté pokračuje na druhy kyberšikany a typy agresorů a následně na prevenci a řešení kyberšikany na středních školách. Dále nalezneme příklady různých výzkumů týkající se kyberšikany, které byly realizovány v zahraničí i v České republice.

Následně v empirické části jsou vyhodnocena všechna data z celého výzkumného šetření, jsou zde také popsány hypotézy i výzkumy na základě nichž byly vytvořeny. Data nalezneme uvedená v tabulkách u všech otázek, výjimkou jsou otevřené otázky, jejichž odpovědi jsou také vypsány.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-86642-08-9.

BLINKA, Lukáš. *Online závislosti: jednání jako droga? : online hry, sex a sociální sítě : diagnostika závislosti na internetu : prevence a léčba*. Psyché. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-210-7975-5.

BŘEZINOVÁ, Monika. *Impacts of Mobbing and Bossing in Human Resource Management. Beyond Human Resources - Research Paths Towards a New Understanding of Workforce Management Within Organizations*, 2021.

CRAIG, W, HAREL-FIRSCH, Y, FOGEL-GRINVALD H. a kol. A cross-national profile of bullying and victimization among adolescents in 40 countries. *International journal of public health*. 2009, 54:216-24.

CSÉMY, Ladislav a NEŠPOR, Karel. *Zdravotní rizika počítačových her a videoher: Národní registr výzkumů o dětech a mládeži*, 2007, 246-250.

CSÉMY, Ladislav.; ČÁP Petr.; HRACHOVINOVÁ, Tamara.; STAROSTOVÁ Olga. Agresivní chování dospívajících: prevalence a analýza vlivu faktorů z oblasti rodiny, vrstevnických vztahů a školy. *Československá psychologie*, 2014, 58 (3), 242–253.

ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: Průvodce novým fenoménem*. Psyché. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-210-6374-7.

DÁVIDOVÁ, Michaela. *Patologické hráčství: Výskyt, diagnostika, léčba, komplexní pohled na problematiku*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-247-2758-5.

DĚDOVÁ, Mária; JANOŠOVÁ, Pavlína; KOLLEROVÁ, Lenka; KRESSA, Jiří a ZÁBRODSKÁ, Kateřina. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-2992-3.

DVOŘÁČKOVÁ, Veronika; HOCHMANOVÁ, Dita a TRČKOVÁ, Dita. *Anglická terminologie pro učitele*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-2470-1.

ECKERTO VÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu*. Rádce zodpovědného rodiče. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HURYCHOVÁ, Eva a PTÁČKOVÁ, Blanka. *Sociální práce ve školství*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3313-0.

JANIŠ, Kamil a SKOPALOVÁ, Jitka. *Volný čas seniorů*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5535-9.

KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-4331-8.

KELNAROVÁ, Jarmila a Eva MATĚJKOVÁ. *Psychologie: pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247.

KOLÁŘ, Martin. *Odborník na řešení školní šikany a kyberšikany první úrovně: studijní text pro frekventanty základního výcvikového kurzu*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2016. ISBN 978-80-86956-93-0.

Kowalski, R. (2018). *Cyberbullying: The Routledge international handbook of human aggression*. Routledge.

KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně na internetu*. Průvodce chováním ve světě online. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

KUBÁTOVÁ, Dagmar a MACHOVÁ, Jitka. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5351-5.

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5309-6.

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4580-0.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. ISBN: 978-80-262-1357-4.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana*. Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.

ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2991-6.

SMITH, PK, NORMAN, JO. *The Wiley Blackwell handbook of bullying: A comprehensive and international review of research and intervention*, Wiley, 2021.

VAIŠOVÁ, Alena a KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2011. ISBN: 978-80-247-3357-9.

VAŠUTOVÁ, Maria a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 2010. ISBN 978-80-7368-858-5.

VAVRYSOVÁ, Lucie. *Rizikové aktivity, depresivita a vybrané osobnostní rysy u českých adolescentů z dětských domovů se školou a z výchovných ústavů*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN: 978-80-244-5426-9

ZVÍROTSKÝ, Michal; BENDL, Stanislav a RICHTEROVÁ, Magdalena. *Příběh školní šikany: učebnice pro pedagogické pracovníky*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4825-5.

Internetové zdroje

ANDERSON, Monica, 2018. A Majority of Teens Have Experienced Some Form of Cyberbullying. In: Pew Research Center [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://www.pewinternet.org/wp-content/uploads/sites/9/2018/09/PI_2018.09.27_teens-andcyberbullying_FINAL.pdf

Co kyberšikanu spouští: Typy agresorů. In: *Kvetnak.cz* [online]. 2021 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.kvetnak.cz/dt/d166c1b54c.pdf>

České děti v kybersvětě. 2019. In: *E-Bezpeci.cz* [online]. 2024 [cit. 2024-03-18] Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1w51ViqzwWXbF0h3YW9mrSIMnTir_xGnZ/view

Děti a kult krásy v online světě. 2022. In: *E-Bezpeci.cz* [online]. 2024 [cit. 2024-03-18] Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1GVL5vBYvTZFvXGqQkJNVyRF6epXKa5D8/view>

Ditch the Label, 2013. The Annual Bullying Survey 2013. In: Ditch the Label [online]. 25.9. [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.ditchthelabel.org/wpcontent/uploads/2016/07/cyberbullying2013.pdf>

EU Kids online IV v České republice. 2017-2018. In: *Irtis.muni.cz cz* [online]. 2024 [cit. 2024-02-16] Dostupné z: https://irtis.muni.cz/media/3115505/eu_kids_online_report.pdf

FINKELHOR, David a kol. 2001. Highlights of the Youth Internet Safety Survey. In: *Ojp.gov* [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojdp/fs200104.pdf>

Jak reagovat na kyberšikanu na sociálních sítích krok za krokem? In: *Dvojklik.cz* [online]. 2023 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.dvojklik.cz/saferkidsonline/jak-reagovat-na-kybersikanu-na-socialnich-sitich-krok-za-krokem>

KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. Nebezpečí elektronické komunikace 2. 2010-2011. In: *E-Bezpeci.cz* [online]. 2024 [cit. 2024-04-02] Dostupné z:

https://drive.google.com/file/d/0B5sdIAT8WtLBMVJQtk9HYWVLdjQ/view?resourcekey=0-Bh3zkTFf2j2dwnV35_JGcA

KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. Nebezpečí elektronické komunikace 1. 2009-2010. In: E-Bezpeci.cz [online]. 2024 [cit. 2024-04-04] Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B5sdIAT8WtLBSm9VLThGZ2tqc1U/view?resourcekey=0-9sV887ZA5Yi8SVwLwWTL8w>

Moderní technologie mění i podobu dalšího vzdělávání dospělých. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2020 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/moderni-technologie-meni-i-podobu-dalsiho-vzdelavani>

NOVÁKOVÁ Milena. Jak internet ovlivňuje život dětí a dospívajících? In: Sancedetem.cz [online]. Praha: 2015 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/jak-internet-ovlivnuje-zivot-deti-dospivajicich>

Online svět v dětských domovech. 2022. In: E-Bezpeci.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-18] Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1-6VD9REs4mf0R1DJ1Zvhq4WG72EPIM7t/view>

PATCHIN, Justin, 2019. 2019 Cyberbullying Data. In: Cyberbullying Research Center [online]. [cit. 2024-02-30]. Dostupné z: <https://cyberbullying.org/2019-cyberbullying-data>

Šikana na pracovišti (mobbing a bossing). In: *Nzip.cz* [online]. 2023 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/106-mobbing-a-bossing>

Vyhláška č. 317/2005 Sb. Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. IN: *Zákonyprolidi.cz* [online]. 2024 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>

Vyhláška č. 72/2005 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. IN: *Zákonyprolidi.cz* [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

Výzkum rizikové chování slovenských a českých dětí v prostředí internetu. 2014. In: E-Bezpeci.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-18] Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B5sdIAT8WtLBMWILSHNSR0FBM1U/view?resourcekey=0-mNxrrfcKIUsIW13-EuDnsQ>

Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu. 2014. In: E-Bezpeci.cz [online]. 2024 [cit. 2024-02-26] Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B5sdIAT8WtLBOTdKZVdmMENFWHc/view?resourcekey=0-Zm6YtEufCktZIRravd7rEw>

Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu. 2013. In: E-Bezpeci.cz [online]. 2024 [cit. 2024-02-26] Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B5sdIAT8WtLBAgXscXVWbFc3aW8/view?resourcekey=0-84beEhDEaVRQWzDuCDs5Qg>

WHELAN, Fionnuala. 2016. Cyberbullying. The Impact on Empathy Levels, Quality of Friendships and Coping Styles among Teenagers. In: Esource.dbs.ie [online]. 2024 [cit. 2024-02-20] Dostupné z: <https://esource.dbs.ie/server/api/core/bitstreams/1ac8ae32-ea63-4211-b448-52441d1de4a6/content>

Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) In: Zákonyprolidi.cz [online]. 2024 [cit. 2024-02-20] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218#f2435164>

Zákon č. 40/2009 Sb., Zákon trestní zákoník. IN: Zákonyprolidi.cz [online]. 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40?text=>

ZORMANOVÁ, Lucie. 2019. Kyberšikana v České republice a v zahraničí. In: Clanky.rvp.cz [online]. 2024 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22075/kybersikana-v-ceske-republice-a-v-zahranici.html>

Seznam tabulek

Tabulka 1 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	31
Tabulka 2 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	31
Tabulka 3 (n = 46, zdroj = vlastní šetření)	32
Tabulka 4 (n = 66, zdroj = vlastní šetření)	32
Tabulka 5 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	34
Tabulka 6 (n = 26, zdroj = vlastní šetření)	34
Tabulka 7 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	35
Tabulka 8 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	36
Tabulka 9 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	37
Tabulka 10 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	38
Tabulka 11 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	39
Tabulka 12 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	39
Tabulka 13 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	39
Tabulka 14 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	40
Tabulka 15 (n = 26, zdroj = vlastní šetření)	41
Tabulka 16 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	41
Tabulka 17 (n = 302, zdroj = vlastní šetření)	42

Přílohy

Dotazník:

Kyberšikana je opakované a záměrné obtěžování jiné osoby pomocí informačních a komunikačních technologií. Zahrnuje např. ubližování, vydírání, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zastrašování apod.

1. Jaký typ školy navštěvujete?
 - a) Střední škola s maturitou
 - b) střední škola s výučním listem

2. Byl/a jste někdy obětí kyberšikany na střední škole, kterou navštěvujete?
 - a) Ano
 - b) Ne

3. Pokud ano, co si myslíte, že bylo důvodem?
 - a) Nuda
 - b) Závist
 - c) Pomsta
 - d) Tlak vrstevníků („hecování“)
 - e) Jiné

4. Poskytl Vám někdo poradenství/pomoc?
 - a) Ano
 - b) ne

5. Můžete mi, pokud chcete, říct o svém příběhu něco více?

6. Jakou sociální síť/platformu nejvíce navštěvujete?
 - a) Facebook
 - b) Instagram
 - c) TikTok
 - d) WhatsApp

- e) BeReal
- f) YouTube
- g) Snapchat
- h) X (dříve Twitter)
- i) Telegram
- j) Reddit
- k) Žádnou z výše uvedených

7. Pokud jste zažil/a kyberšikanu, na jaké sociální síti to bylo?

8. S jakým typem chování, které Vám bylo nepříjemné, jste se setkal/a na sociálních sítích?

- a) Šíření ponižující fotografie
- b) Šíření ponižujícího videa
- c) Šíření ponižující audio nahrávky
- d) Nadávky
- e) Vyloučení ze skupiny
- f) Vyhrožování
- g) S žádným

9. Byl některý z jevů namířený na Vás?

- a) Ano
- b) Ne

10. Pokud ano, můžete mi, pokud chcete, říct o tom něco více?

11. Máte nějakou negativní zkušenost na internetu za poslední rok?

- a) Ano
- b) Ne

12. Pokud ano, uveďte jakou:

13. Kde se tato negativní zkušenost na internetu vyskytovala?

14. Kde byste hledal/a pomoc, kdybyste se stal/a obětí kyberšikany?

- a) Kamarád/ka
- b) Rodiče
- c) Prarodiče
- d) Učitel/ka
- e) Sourozenec
- f) Policie
- g) Linka bezpečí
- h) Nevím
- i) Nikde

15. Co si myslíte, že může být příčinou, když si oběť váhá říct o pomoc?

- a) Strach, že se jejich situace nebude brát vážně
- b) Strach z pomsty/výhrůzek od agresora

16. Kdybyste se stal/a svědkem kyberšikany na internetu Vašeho kamaráda/spolužáka, vyhledal/a byste pomoc?

- a) Ano
- b) Ne

17. Komunikuje s Vámi střední škola, kterou navštěvujete, o kyberšikaně?

- a) Ano
- b) Ne